

Εκπαιδευτική Ψυχολογία

Ενότητα 4 Αυτο-ρυθμιζόμενη Μάθηση

Ελευθερία Ν. Γωνίδα
Τμήμα Ψυχολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Αυτο-ρυθμιζόμενη Μάθηση

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Αυτο-ρυθμιζόμενη Μάθηση: Εννοιολογικός Προσδιορισμός, Συστατικές Διαστάσεις, Χρησιμότητα

Αυτο-ρυθμιζόμενη μάθηση (APM): Βασικά ερωτήματα (1/13)

- Τι είναι η αυτο-ρυθμιζόμενη μάθηση;
- Συστατικά της αυτο-ρυθμιζόμενης μάθησης.
- Προφίλ του/της μαθητή/ήτριας που εφαρμόζει τις αρχές της APM.
- Γιατί η APM κρίνεται ως ιδιαίτερα χρήσιμη και κρίσιμη σήμερα στην εκπαιδευτική πράξη;
- Πώς οι δεξιότητες αυτο-ρύθμισης μπορούν να διδαχθούν στο σχολείο και να καλλιεργηθούν στο σπίτι με στόχο την ενίσχυση των αποτελεσμάτων της μάθησης;

Αυτο-ρυθμιζόμενη Μάθηση: Εννοιολογικός Προσδιορισμός (2/13)

Ο τύπος της μάθησης κατά τον οποίο **το ίδιο το άτομο** παρεμβαίνει **ενσυνείδητα** στη διαδικασία του πώς μαθαίνει και τη μεταβάλλει, δηλαδή **τη ρυθμίζει μόνο του** έτσι ώστε να επιτύχει το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Ενεργητική διαδικασία.

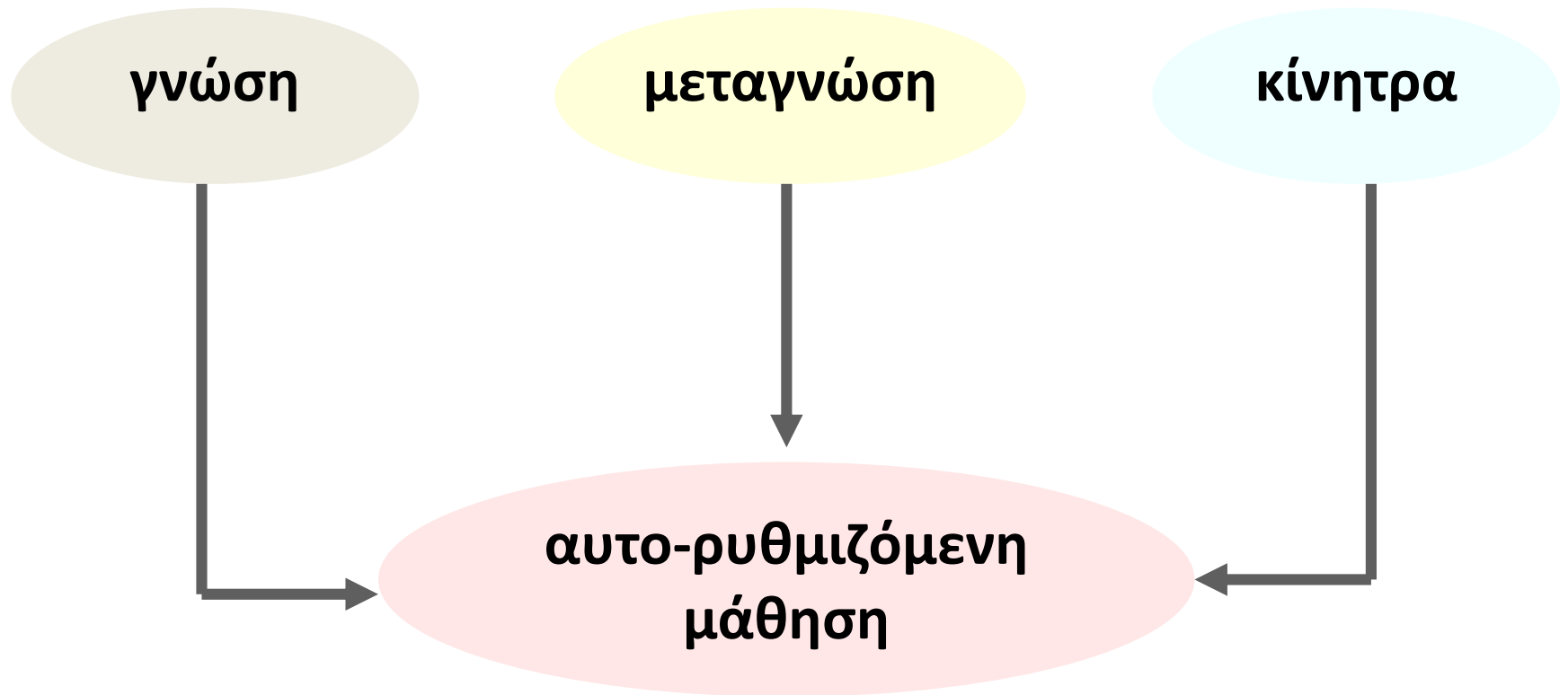
ΑΡΜ: Εννοιολογικός Προσδιορισμός (3/13)

ΑΡΑ, το ίδιο το άτομο:

- θέτει μαθησιακούς στόχους,
- λαμβάνει υπόψη του τα χαρακτηριστικά και τους περιορισμούς του υπό επίλυση έργου αλλά και του πλαισίου δράσης,
- παρακολουθεί, κατευθύνει και ελέγχει τις σκέψεις και τη συμπεριφορά του,
- αξιολογεί την πορεία επίλυσης κατά τη διάρκειά της και στο τέλος.

ΑΡΜ: Συστατικές διαστάσεις (4/13)

APM: Συστατικές διαστάσεις (5/13)

- α. Γνώσεις και δεξιότητες (στρατηγικές).
- β. Μεταγνωστικές διεργασίες.
- γ. Κίνητρα.

ΓΙΑΤΙ;

- α. Στόχος και σχετική με το στόχο γνώση και δεξιότητες.
- β. Παρακολούθηση της γνωστικής δραστηριότητας.
- γ. Έναρξη της APM, επιμονή στη δράση για την επίτευξη του στόχου (αντιμετώπιση δυσκολιών, ολοκλήρωση).

Προφίλ μαθητή/ήτριας που εφαρμόζει τις αρχές της APM (6/13)

Σε γνωστικό επίπεδο:

- Αναγνωρίζει το στόχο και τα κρίσιμα σημεία ενός μαθησιακού έργου.
- Διαθέτει τις απαιτούμενες γνώσεις και στρατηγικές διαχείρισης των γνώσεων.
- Επιλέγει τις γνώσεις που απαιτούνται για το υπό επίλυση έργο.
- Εφαρμόζει τις κατάλληλες στρατηγικές λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά και το στόχο του υπό επίλυση έργου.

Προφίλ μαθητή/ήτριας που εφαρμόζει τις αρχές της APM (7/13)

Σε μεταγνωστικό επίπεδο:

- Είναι ενήμερος/-η για τις γνώσεις και τις δεξιότητες που διαθέτει σε σχέση με το υπό επίλυση έργο.
- Μπορεί να εφαρμόσει συνειδητά και σκόπιμα δεξιότητες σχεδιασμού, παρακολούθησης, καθοδήγησης, αξιολόγησης και διόρθωσης.

Προφίλ μαθητή/ήτριας που εφαρμόζει τις αρχές της APM (8/13)

Σε επίπεδο κινήτρων:

- Επιθυμεί να αποκτήσει γνώσεις και δεξιότητες (στόχοι μάθησης).
- Πιστεύει ότι μπορεί να τα καταφέρει (υψηλές πεποιθήσεις αυτο-αποτελεσματικότητας).
- Αποδίδει την επιτυχία αλλά και την αποτυχία στην προσπάθεια και λιγότερο στην ικανότητα (αιτιακές αποδόσεις).

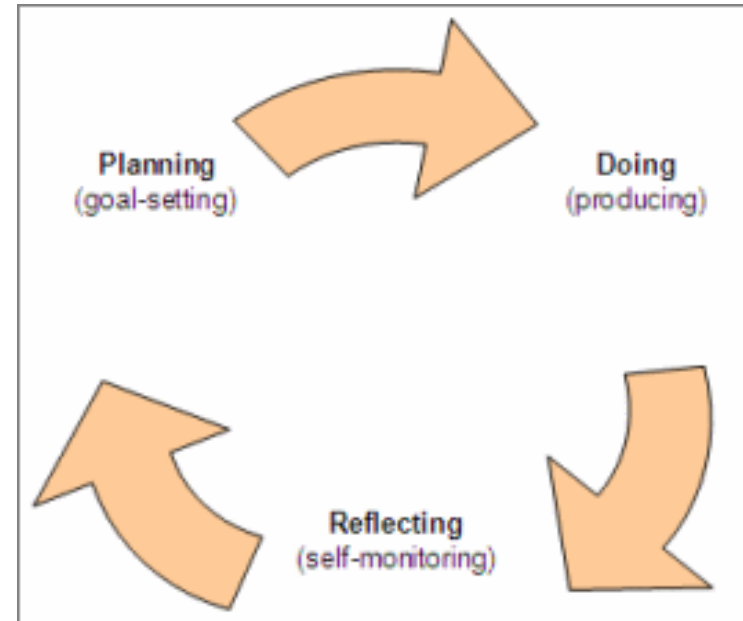
APM: Κυκλική διαδικασία (9/13)

Πρόκειται για μια σύνθετη **κυκλική διαδικασία** η οποία διακρίνεται σε 3 φάσεις:

(α) Πριν (προμελέτη: εκδήλωση ενδιαφέροντος για τη μαθησιακή δραστηριότητα, αναγνώριση του μαθησιακού στόχου και των κρίσιμων στοιχείων, σχεδιασμός, επιλογή των διαθέσιμων γνώσεων και στρατηγικών).

(β) Κατά τη διάρκεια (εκούσιος έλεγχος της δράσης: εφαρμογή στρατηγικών, αυτο-παρακολούθηση, λεκτική αυτο-καθοδήγηση της δράσης).

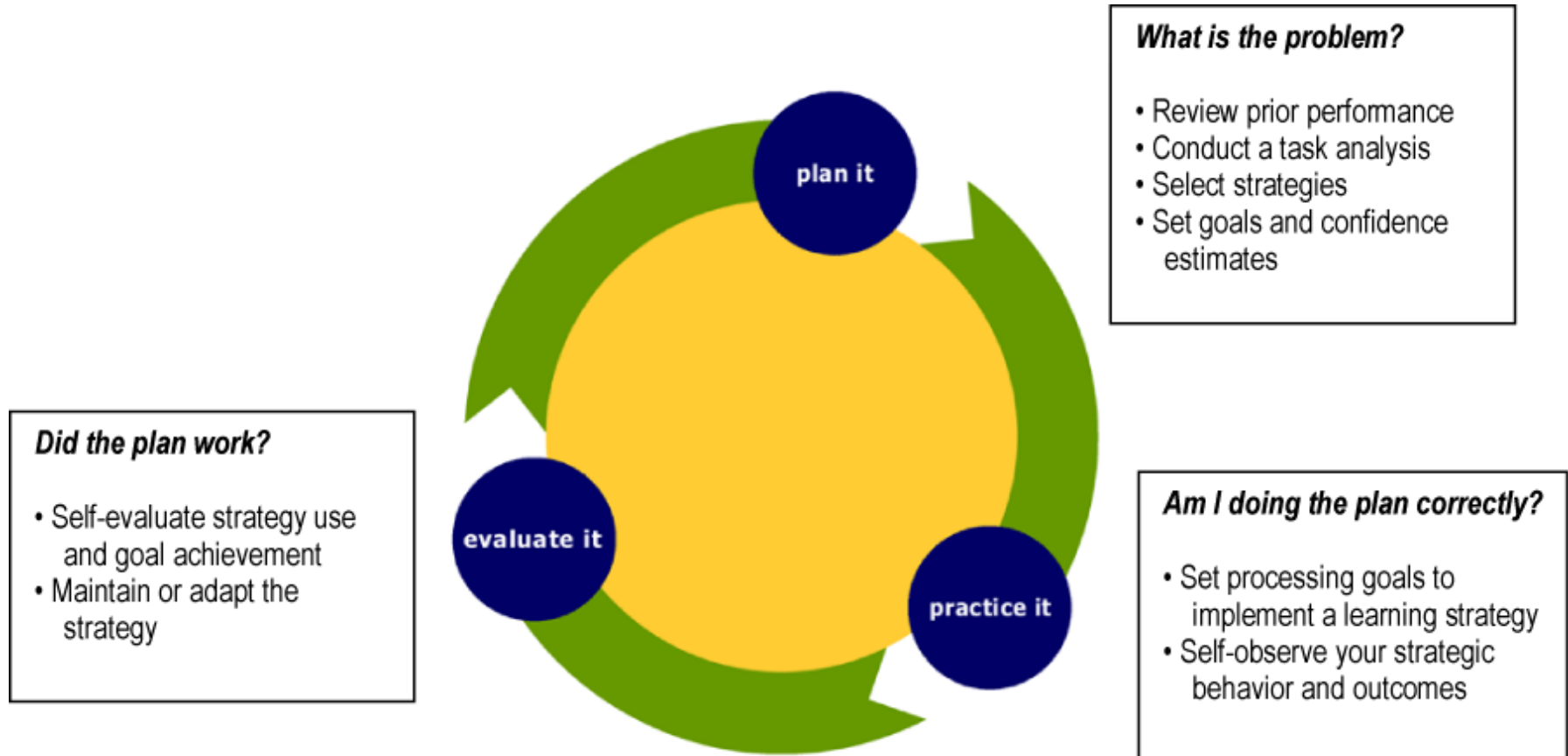
(γ) Μετά (αναλογισμός: αυτο-αξιολόγηση, συναισθηματικές αντιδράσεις, αιτιακές αποδόσεις).

Σχήμα 1: Ο κύκλος της APM

APM: Κυκλική διαδικασία (10/13)

Σχήμα 2: Σχηματική αναπαράσταση της κυκλικής διαδικασίας και των φάσεων της APM.

Γιατί χρειαζόμαστε την APM; (11/13)

- Το πρότυπο του/της ενεργητικού/ής μαθητή/ήτριας που ρυθμίζει τη μαθησιακή του/της δράση είναι σύμφωνο με τις σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις και συνάδει με το πνεύμα της σύγχρονης εποχής.
- Η χρήση των νέων τεχνολογιών δημιούργησε τις προϋποθέσεις πρόσβασης σε πλήθος πληροφοριών η αξιοποίηση των οποίων, ωστόσο, προϋποθέτει την ανάπτυξη δεξιοτήτων **αξιολόγησης, επιλογής και διαχείρισής** τους.

Γιατί χρειαζόμαστε την ΑΡΜ; (12/13)

Κατά συνέπεια,

Ο έλεγχος της διαδικασίας της μάθησης και των αποτελεσμάτων της μεταφέρονται στο ίδιο το άτομο.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες πρέπει να διδάσκονται:

→ Όχι μόνο γνώσεις,

ΑΛΛΑ κυρίως

→ το πώς να μαθαίνουν και να αποκτούν γνώσεις,

→ το πώς να σκέπτονται κριτικά πάνω στις συνεχώς αυξανόμενες, μεταβαλλόμενες και, ενδεχομένως παραπλανητικές πληροφορίες.

Γιατί χρειαζόμαστε την APM; (13/13)

Επιπλέον,

τα σχετικά ερευνητικά δεδομένα προτείνουν ότι οι μαθητές/ήτριες οι οποίοι/ες εφαρμόζουν δεξιότητες αυτο-ρύθμισης σημειώνουν και καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα.

Ωστόσο,

παρά την αναγνώριση της σπουδαιότητας της APM, οι εκπαιδευτικοί αλλά και οι γονείς δε γνωρίζουν πώς να συμβάλουν προς αυτή την κατεύθυνση.

Προαγωγή της ΑΡΜ στο Σχολείο και στο Σπίτι

Προαγωγή της APM στο σχολείο και στο σπίτι (1/11)

Γιατί δεν προάγεται η APM στο σχολείο;

- Συνήθως δίνεται έμφαση στα ειδικά γνωστικά αντικείμενα (π.χ., γλώσσα, μαθηματικά, κτλ.) και στις σχετικές με αυτά γνώσεις και δεξιότητες.
- Συχνά θεωρείται ότι κύριος στόχος των εκπαιδευτικών είναι να καλύψουν τη μεγάλη ύλη των μαθημάτων σύμφωνα με τα αναλυτικά προγράμματα και δεν υπάρχει χρόνος για άλλου τύπου δραστηριότητες.
- Δίνεται πολύ μεγάλη έμφαση στο αποτέλεσμα και όχι στη διαδικασία της μάθησης.
- Συνήθως οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι οι δεξιότητες αυτο-ρύθμισης δε διδάσκονται, αλλά κάποια στιγμή ενδεχομένως να εμφανιστούν από μόνες τους σε κάποιους/ες μαθητές/ήτριες.
- Έλλειμμα στην εκπαίδευση/επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ως προς την αξία της αυτο-ρυθμιζόμενης μάθησης στο σύγχρονο σχολείο και την προαγωγή των δεξιοτήτων αυτο-ρύθμισης στα παιδιά.

Προαγωγή της APM στο σχολείο και στο σπίτι (2/11)

Γιατί δεν προάγεται η APM στο σπίτι;

- Οι γονείς δίνουν πολύ μεγάλη έμφαση στο αποτέλεσμα και όχι στη διαδικασία της μάθησης (*κυρίως στην τυπική σχολική επίδοση*).
- Δεν υπάρχει συνεργασία σχολείου-οικογένειας με στόχο τη συμβατότητα των διδακτικών πρακτικών που εφαρμόζονται στο σχολείο και στο σπίτι.
- Συχνά οι γονείς δε γνωρίζουν πώς μπορούν να βοηθήσουν καλύτερα τα παιδιά τους και τα προγράμματα επιμόρφωσής τους είναι περιορισμένα.
- Συνήθως και οι γονείς τείνουν να θεωρούν ότι δεξιότητες τέτοιου τύπου δε διδάσκονται, αλλά κάποια στιγμή ενδεχομένως να εμφανιστούν από μόνες τους στα παιδιά.

Προαγωγή της APM στο σχολείο και στο σπίτι (3/11)

Μπορούν να διδαχθούν οι δεξιότητες αυτο-ρύθμισης;

ΝΑΙ...

ΑΛΛΑ!

Κάτω από ορισμένες συνθήκες,
και
όχι πάντα με την ίδια αποτελεσματικότητα.

Προαγωγή της APM στο σχολείο και στο σπίτι (4/11)

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών στην προαγωγή της αυτο-ρυθμιζόμενης μάθησης μέσα στην τάξη είναι κρίσιμος.

ΑΛΛΑ

Κρίσιμος είναι και **ο ρόλος των γονέων** στην καλλιέργεια των δεξιοτήτων αυτο-ρύθμισης των παιδιών τους.

Προαγωγή της APM στο σχολείο και στο σπίτι (5/11)

Τα παιδιά πρέπει:

- Να εξοικειώνονται και να καθοδηγούνται στην ενεργητική διαδικασία της αυτο-ρυθμιζόμενης μάθησης.
- Να ασκούνται συστηματικά σε αυτή τη διαδικασία αναλογισμού με στόχο την αυτοματοποίησή της.
- Να πειστούν για τα οφέλη της και την αναγκαιότητα υιοθέτησής της.

Προαγωγή της APM (6/11): Προτάσεις εφαρμογής

A. Εξοικείωση των παιδιών με ερωτήσεις ‘αυτο-ενημέρωσης’ και καθοδήγηση:

- “Στάσου και σκέψου” .
- “Τι ζητά το πρόβλημα;” .
- “Είμαι σίγουρος/-η ότι αυτό ζητά το πρόβλημα;” .
- “Είμαι σίγουρος/-η ότι κατάλαβα πλήρως το πρόβλημα;” .
- “Προχωρώ καλά;” .
- “Μήπως έχω κάνει κάποιο λάθος;” .
- “Έλεγξα τις πράξεις για να δω αν είναι σωστές” .
- “Αυτά που έχω κάνει εξυπηρετούν το στόχο μου;” .
- “Το αποτέλεσμα που βρήκα είναι σωστό;” .

Προαγωγή της ΑΡΜ (7/11): Προτάσεις εφαρμογής

Β. Εφαρμογή των ερωτήσεων αυτο-ενημέρωσης στα πλαίσια των επιμέρους μαθημάτων και θεματικών ενοτήτων.

Πώς μπορεί να γίνει αυτό;

- α.** Ο/η εκπαιδευτικός ως μοντέλο προς μίμηση (*αντίστοιχα, ο/η γονέας κατά την επίβλεψη της σχολικής εργασίας*).
- β.** Συμμαθητές/ήτριες ως μοντέλα προς μίμηση.
- γ.** Καθοδήγηση των παιδιών να εφαρμόζουν τις ερωτήσεις αυτο-ενημέρωσης φωναχτά (*στην αρχή τουλάχιστον*).
- δ.** Στα πλαίσια συνεργατικής μάθησης (*συνθήκες συρ-ρύθμισης, προσοχή στη σύνθεση της ομάδας*).
- ε.** Με τη χρήση κατάλληλων υπολογιστικών προγραμμάτων.

Προαγωγή της ARM (8/11): Προτάσεις εφαρμογής

Γ. Παροχή εξηγήσεων από τον/την εκπαιδευτικό ή το/τη γονέα στην αρχή, ως προς το ΤΙ, το ΠΩΣ και το ΓΙΑΤΙ της κάθε ερώτησης/πληροφορίας.

Απόδοση νοήματος και αξίας στην υπό εκμάθηση διαδικασία.

Αύξηση των κινήτρων των παιδιών για την εφαρμογή των τεχνικών της αυτο-ρυθμιζόμενης μάθησης.

Προαγωγή της ΑΡΜ: Κρίσιμα στοιχεία (9/11)

Γενικά:

Η τροποποίηση της διαδικασίας μάθησης υιοθετώντας τις τεχνικές αυτο-ρύθμισης (ενεργητικός/ή μαθητής/ήτρια) αποτελεί μια δύσκολη και επίπονη δραστηριότητα.

Ερώτημα:

Ποια είναι τα κρίσιμα στοιχεία τα οποία θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά το σχεδιασμό προγραμμάτων παρέμβασης;

Προαγωγή της ΑΡΜ (10/11): Κρίσιμα στοιχεία

- **Το περιεχόμενο της άσκησης** (*γνώσεις και στρατηγικές, μεταγνωστικές δεξιότητες διαχείρισης των γνώσεων και εφαρμογής των στρατηγικών, ενίσχυση ή/και τροποποίηση κινήτρων*)
- Έμφαση στις **διαδικασίες απόκτησης της γνώσης** και λιγότερο στο αποτέλεσμα.
- **Συνεργασία εκπαιδευτικών – γονέων** και ως προς το θέμα αυτό.
- Έμφαση στην **επανατροφοδότηση** και το **θετικό κλίμα** μέσα στην τάξη ή κατά τη γονεϊκή επίβλεψη.

Προαγωγή της APM (11/11): Κρίσιμα στοιχεία

- **Επιλογή έργων** (*έργα μέσης δυσκολίας / διαδικαστική γνώση*).
- **Αξιοποίηση του Η/Υ** στη διαδικασία προαγωγής της APM (*η κύρια ευθύνη, ωστόσο, παραμένει στον/στην εκπαιδευτικό και το γονέα*).
- **Συνεχής διαδικασία** η προσπάθεια προαγωγής της APM για το σύνολο των παιδιών.

Αυτο-ρύθμιση: Καταληκτικά Σχόλια

APM: Καταληκτικά σχόλια (1/2)

- Τι είδους παιδιά επιθυμούμε να μεγαλώνουμε σήμερα;
- Επιθυμούμε να έχουμε παιδιά που σκέφτονται κριτικά, επιλέγουν, σχεδιάζουν, κρίνουν και αξιολογούν;

APM: Καταληκτικά σχόλια (2/2)

Αυτο-ρυθμιζόμενη Μάθηση:

δεξιότητες μάθησης (σχολικής και όχι μόνον).

→ Δεξιότητες ζωής!

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

- **Σχήμα 1:** «Ο κύκλος της Αυτο-ρυθμιζόμενης Μάθησης». Άδεια με την οποία διατίθεται: Public Domain. Πηγή: http://www.edu.gov.mb.ca/k12/tech/lict/teachers/epearl_supports.html
- **Σχήμα 2:** «Σχηματική αναπαράσταση της κυκλικής διαδικασίας και των φάσεων της αυτο-ρυθμιζόμενης Μάθησης». Άδεια με την οποία διατίθεται: Public Domain. Πηγή: <http://austinpublishinggroup.com/psychiatry-behavioral-sciences/fulltext/ajpbs-v1-id1002.php>

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, **Ελευθερία Γωνίδα**.
«**Εκπαιδευτική Ψυχολογία**. Ενότητα 4: **Αυτο-ρυθμιζόμενη Μάθηση**».
Έκδοση: **1.0**. Θεσσαλονίκη **2015**. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS338/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας 4

Επεξεργασία: Εύχαρις Κιζιρίδου
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2014-2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

